

**BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG VE
ERGOJENİK YARDIMCILAR HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN VE BİLGİ
DÜZEYLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ**

**THE INVESTIGATION OF THE VIEWS AND KNOWLEDGE LEVELS OF
PHYSICAL EDUCATION AND SPORT TEACHING STUDENTS ON DOPING AND
ERGOGENIC AIDS IN TERMS OF GENDER VARIABLE**

Erdil DURUKAN

Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Çağış Yerleşkesi, Balıkesir

erdurukan@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin, doping ve ergojenik yardımcıları hakkındaki görüşlerinin ve bilgi düzeylerinin cinsiyet değişkeni bakımından karşılaştırılmasına dayalıdır. Araştırmanın evrenini Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim gören Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencisi 189 öğrenci, örnekleme ise bu öğrencilerden rastgele seçilmiş 60 kadın 100 erkek olmak üzere 160 öğrenci oluşturmaktadır.

"Sporcuların Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşleri" adlı geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmış olan ölçek ele alınmıştır. Bu ölçek beş alt boyuttan oluşmakta olup, beşli likert tipi bir ölçektir. Alt boyutlar: "Sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleri", "Sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri", "Sporcuların sporda doping kullanımı konusundaki görüşleri", "Sporcuyla dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecesi" ve "Sporcuların ergojenik yardım hakkında bilgi ve kullanma düzeyleri" biçimindedir. Örnekleme bu ölçeği içeren anket uygulanmış ve sonuçlar bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Her alt boyut için puanlar, verilen cevaplara karşılık gelen sayıların ortalaması olacak biçimde elde edilmiştir.

Beş boyuta ilişkin hesaplanan puanların analiz aşamasında önce cinsiyet değişkeninin sınıfları (kadın/erkek) için, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca cinsiyete göre box-plot ve daire grafikleri de oluşturulmuştur. Örnek hacmi 30'dan büyük olduğundan, parametrik bir yöntem olan iki bağımsız örnek için t-testi yapılarak doping ve ergojenik yardımcıları hakkındaki görüşler bakımından kadın ve erkek öğrenciler arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir.

Sonuç olarak, "Sporda doping kullanımının tercih edilme nedeni" bakımından bayan ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p -değeri=0,004 < 0,01). Ayrıca, "Sporcuyla Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi" bakımından da bayan ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir (p -değeri=0,000 < 0,01). Bunlara ek olarak cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olan diğer bir sonuç "Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri" puanları için söz konusudur (p -değeri=0,002 < 0,01).

Anahtar Kelimeler: Doping, Ergojenik Yardımcı, Beden Eğitimi

ABSTRACT

The aim of this study is to compare the views and knowledge levels of physical education and sport teaching students on doping and ergogenic aids in terms of gender variable. The population of the study consisted of 189 students at Balkesir University, School of Physical Education and Sports at the department of physical education and sport teaching and the sample consisted of 60 female and 100 male with a total of 160 students who were randomly chosen.

A valid and reliable data collection instrument called “The Views and Knowledge Levels of the Athletes on Doping Scale” has been conducted with the students. The scale is a five point Likert type scale which consisted of five factors. The factors are “The reasons of preferring to use doping in sports”, “knowledge levels of the athletes on doping and types of banned substances in sports”, “the views of athletes on doping use in sports”, “the reasons which stimulate the athletes on the use of doping”, “knowledge and usage levels of the athletes on the ergogenic aids”. The scale which is consisted of these factors has been conducted with the samples and the results have been transferred to computer. The scores for each factor have been obtained by the average score of the each item responded by the samples.

In the analysis of the scores of five factors, the results of descriptive statistics such as mean and standard deviation have been obtained for the gender variable (male/female). Moreover, pie chart and box-plot have been prepared. As the sample size greater than 30, t-test has been conducted for the two independent samples in order to investigate whether there is statistically significance difference in 0,01 level between male and female students with regard views on doping and the ergogenic aids.

As a result, a statistical significant difference has been found between male and female students with regard to “the reasons of preferring to use doping in sports” (p value=0,004 < 0,01). Moreover, a significant difference has been identified between male and female students with regard to “the reasons which stimulate the athletes on the use of doping” (p value=0,000 < 0,01). Furthermore, a significant difference between male and female students has been determined with regard to “knowledge and usage levels of the athletes on the ergogenic aids” (p value=0,002 < 0,01).

Keywords: Doping, Ergogenic aids, Physical education.

GİRİŞ

Günümüzde sporcuların performanslarındaki çok küçük detaylar sıralamada belirgin değişikliklere sebep olmaktadır. Bu durum, antrenman yöntemlerinin yanı sıra sporcu, antrenör ve bilim adamlarını, performans geliştirici yöntemler aramaya yönlendirmiş ve sporcular daima kendilerini rakiplerine göre daha avantajlı duruma getirecek her türlü arayışa girmişlerdir (Akgün, 1991). Buna yönelik olarak tarihin çok eski dönemlerinden itibaren insanlar fiziksel güç ve performansı arttırdığına inanılan çeşitli maddeler kullanmışlardır. M.Ö. 3.yy.’da yapılan spor karşılaşmalarında, atletlerin daha hızlı koşabilmek amacıyla mantar yediklerini, M.Ö. yine Romalılarda savaş arabaları yarışlarında atlara su ve bal karışımı hidromel adı verilen sıvıları içtiklerini, gladyatörlerin iyi dövüşebilmek için uyarıcı maddeler kullandıklarını, Güney Amerika’da yerlilerin koko filizlerini çiğnediklerini tarih kayıtlarından görebilmekteyiz (Akgün, 1993).

Doping kelimesi, Güney Afrika yerlilerinin uzun süre avlanmaları ve dans ayinleri sırasında dayanıklılıklarını arttırmak için kullandıkları alkollü bir içkiye verdikleri ad olan "Dope" kelimesinden

türemiştir. Performansı arttırmak amacıyla kullanılan bu terim İngilizceye doping olarak geçmiş ve performans arttırıcı madde ve yöntemler için kullanılmaya başlanmıştır (Berglund at all, 1987).

Günümüzde performansın arttırılması açısından çeşitli araştırmalar yapılmakta olup, bu araştırmaların bir kısmı da ergojenik yardımcıları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ergojenik yardımcıları, kısaca, antrenmana etkisinin yanında performansın arttırılmasına katkı sağlayan ve doping sayılmayan besin maddelerine veya enerji üretimi ve kullanımını arttırarak, yorgunluğu geciktirerek performansın arttırılması için kullanılan maddeler ya da teknikler olarak tanımlanabilir (Ersoy, 1993; Günay, 2001; Yıldırım, 2001). Bazı vitaminler, mineraller, aminoasitler, bitkiler, metabolitler ve değişik kombinasyonlar gibi maddeler ya da metodlar ergojenik yardımcıları olarak nitelendirilebilir. Bu maddeler veya metodlar, birçok sporcu tarafından, optimal enerji sağlama, enerji sistemlerinin dengesi ve vücut dokusunun gelişimi (özellikle yağsız vücut kitesinin veya kas dokusunun gelişimi) gibi amaçlarla ek besin olarak kullanılmaktadır (Williams, 1998). Ergojenik yardımcıları mekanik veya biyomekanik, psikolojik, fizyolojik, farmakolojik ve beslenme ile ilgili yardımcıları olarak kategorize edilebilir (Williams, 2000; Thein, 1995).

Problem Durumu

Gelecek nesillerin sağlıklı yetişmelerinde önemli bir role sahip olan beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitimleri esnasında donanımlanmaları ve alana hakim birer birey olarak yetişmesinin önemi yadsınamaz. Özellikle başarılı sporcu olma arzusu içerisinde olan gençlerin yetiştirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin büyük rolü vardır. Birer rol model olan beden eğitimi ve spor öğretmenleri; sağlığını korunarak başarının hedeflenmesinde sporcu öğrencilerini çağımızın zararlı alışkanlıklarından korumakla birlikte legal yöntemlerle sporun amacına uygun yapılmasının yolunu göstermektedirler. Bu bağlamda sporun geleceğine yön verecek olan üniversitelerin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin performansın arttırılmasında kullanılan madde ve yöntemler ile legal ve illegal yöntemler konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Bu alışma, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde eğitim gören kadın ve erkek öğrencilerin; sporcuların doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve görüşleri, sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleri, Sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri, sporcuların sporda doping kullanımını konusundaki görüşleri, sporcuyu dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecesi, sporcuların ergojenik yardım hakkında sahip oldukları bilgi ve bilgiyi kullanma düzeylerini ve bu hususlara dair görüşlerini belirlemek ve farlılıkları ortaya koymak için yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve görüşlerini belirlemek ve cinsiyet bazında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığını ortaya koyarak beş alt boyutta değerlendirmektir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim gören Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencisi 189 öğrenci, örneklemi ise bu öğrencilerden rastgele seçilmiş 60 kadın 100 erkek olmak üzere 160 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada birincil veri toplama yöntemi olan anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada uygulanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyet değerlendirmeye alınmıştır. İkinci bölümde ise; "Sporcuların Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Görüşleri" adlı güvenilirlik analizi yapılmış ($\alpha=0.797$) olan ölçek ele alınmıştır (Eröz, 2007). Bu ölçek beş alt boyuttan oluşmakta olup, beşli likert tipi bir ölçektir(1= Hiç Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum). Alt boyutlar: "Sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleri"(8 soru), "Sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri"(11 soru), "Sporcuların sporda doping kullanımı konusundaki görüşleri" (11 soru), "Sporcuyu dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecesi" (7 soru) ve "Sporcuların ergojenik yardım hakkında bilgi ve kullanma düzeyleri"nden (11 soru) oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler güncel istatistik programına (SPSS Statistical Program for Social Science 21.0) aktarılmış ve her alt boyut için puanlar, verilen cevaplara karşılık gelen sayıların ortalaması olacak biçimde elde edilmiştir.

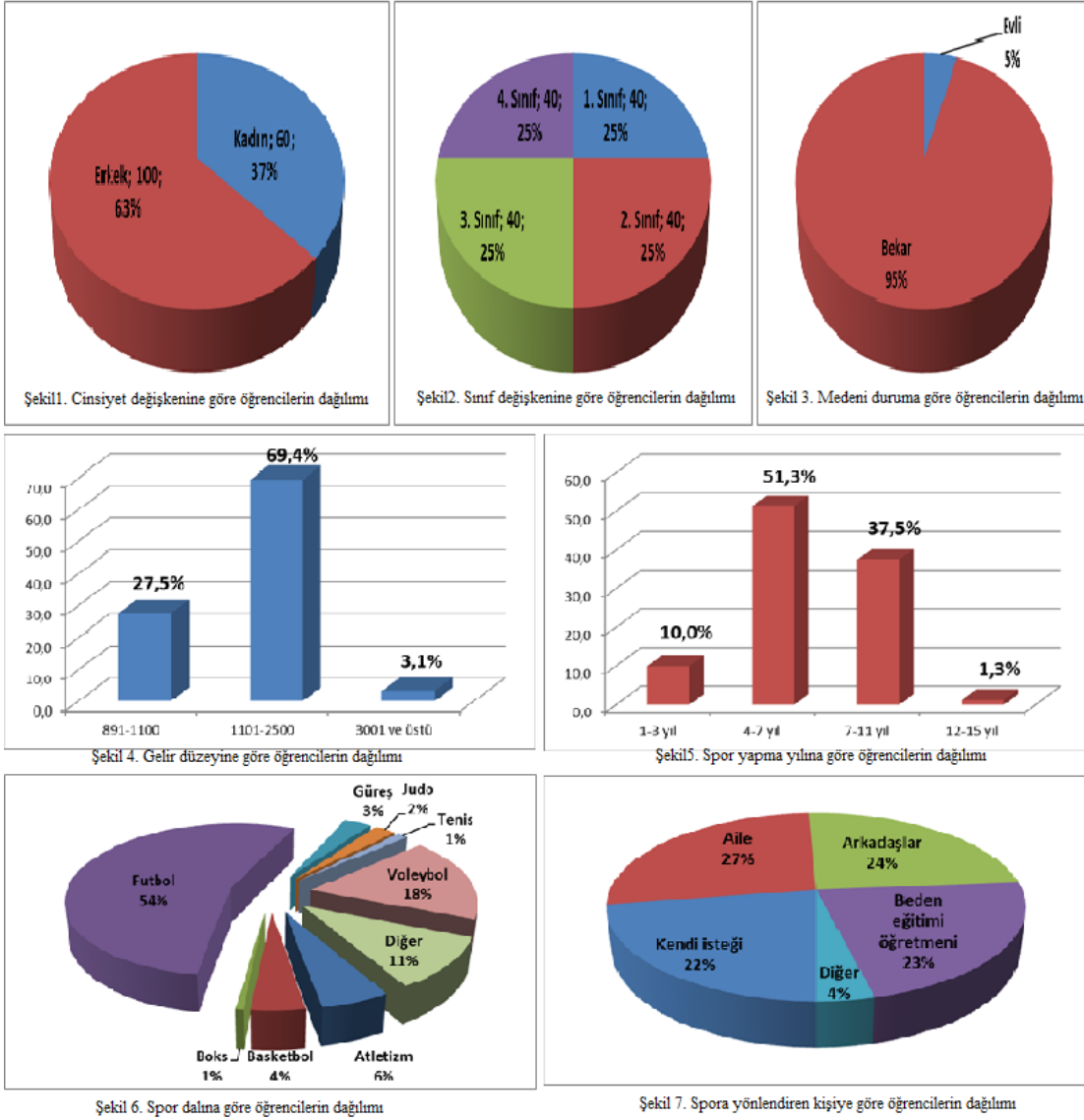
Beş boyuta ilişkin hesaplanan puanların analiz aşamasında önce cinsiyet değişkeninin sınıfları (kadın/erkek) için, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca cinsiyete göre box-plot ve daire grafikleri de oluşturulmuştur. Örnek hacmi 30'dan büyük olduğundan, parametrik bir yöntem olan iki bağımsız örnek için t-testi yapılarak doping ve ergojenik

yardımcılar hakkındaki görüşler bakımından kadın ve erkek öğrenciler arasında 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir.

BULGULAR

İstatistiksel çıkarımların sonuçları (t-testi sonuçları) incelenmeden önce tüm örneklem için betimleyici istatistikler (ortalama, standart sapma), cinsiyet değişkeni bakımından betimleyici istatistikler, kutu grafikleri (box-plot), daire grafikleri ve histogramlar oluşturulmuştur.

Öncelikle ankete katılan öğrencilerin demografik bilgileri bakımından dağılımlarını görsel olarak incelemek amacıyla cinsiyet, sınıf, medeni durum, gelir düzeyi, spor yapma yılı, spor dalı ve spora yönlendiren kişi bakımından daire grafikleri ve histogramlar oluşturulup; Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekiller Listesi (Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3, Şekil 4, Şekil 5, Şekil 6, Şekil 7)

Şekil 1 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %63'ünün erkek olduğu; Şekil 2 de beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin araştırmaya katılımlarının sınıf düzeylerinde (%25) eşit dağılım gösterdiği; Şekil 3'te medeni durumlarına bakıldığında %95'inin bekar olduğu, Şekil 4'te ailelerinin gelir düzeylerine bakıldığında %69,4 ile 1101-2500 TL gelire sahip oldukları; Şekil 5 incelendiğinde spor yapma yıllarında %51,3'ünün 4-7 yıldır spor yaptığı, Şekil 6'ya bakıldığında spor dallarından %54 ile en fazla futbol branşının olduğu ve Şekil 7 incelendiğinde ise spora en çok oranda %27 ile ailelerinin yönlendirdiği görülmektedir.

Ankete katılan tüm öğrenciler için alt boyutlar bazında betimsel amaçlı istatistikler oluşturulup Tablo1'de sunulmuştur.

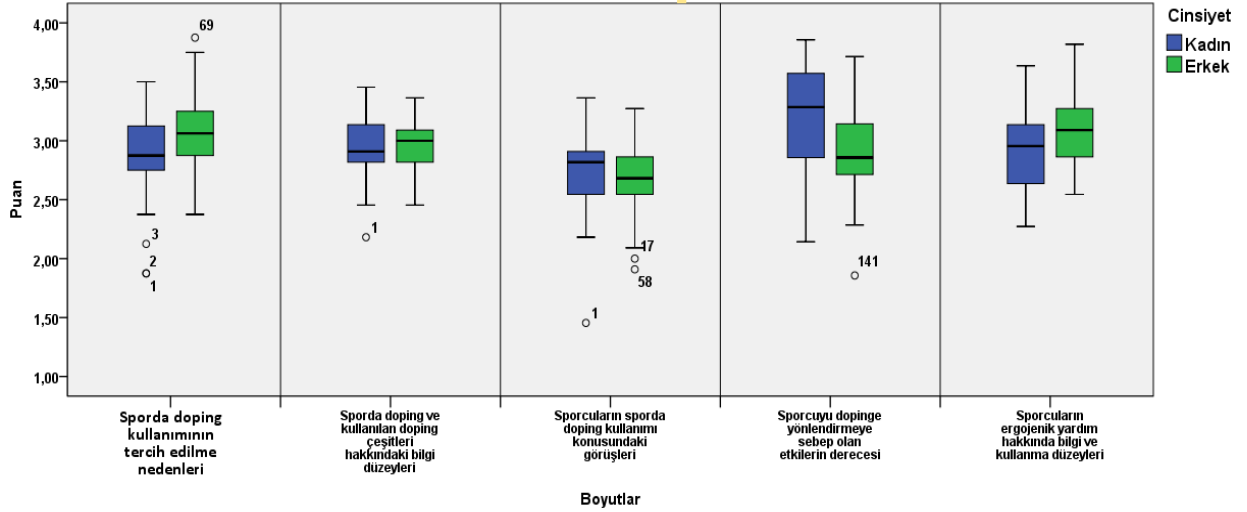
Tablo1. Çalışmaya Katılan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Alt Boyutlara

Göre Betimsel Amaçlı İstatistik Sonuçları

Alt Boyut	n	Min	Max	Ortalama (\bar{x})	Std. Sapma (s)
Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni	160	1,88	3,88	3,01	0,33
Sporda Doping ve Kullanılan Çeşitleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi	160	2,18	3,45	2,95	0,23
Sporcuların Sporda Doping Kullanımı Konusundaki Görüşleri	160	1,45	3,36	2,71	0,29
Sporcuyu Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi	160	1,86	3,86	2,99	0,39
Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri	160	2,27	3,82	3,02	0,33

Tablo 1 incelendiğinde; en yüksek ortalamaya sahip alt boyut “Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri” olurken en yüksek “max” değerine sahip alt boyut ise “Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni” olmuştur.

Bu çalışmada cinsiyet bakımından betimsel amaçlı istatistiklerin ve çıkarımsal amaçlı istatistiklerin (t-testi) sonuçları elde edilmeden önce cinsiyet değişkeni bakımından alt boyut değerleri için kutu grafikleri (box-plot) elde edilip Şekil 8'de sunulmuştur.

Şekil 8. Alt boyutlardaki görüş puanları bakımından cinsiyete göre kutu grafikleri

Şekil 8’deki kutu grafikleri incelendiğinde mavi renkli kutular ve bunlara karşılık gelen alt üst sınırlar kadınların puanlarının dağılımına; yeşil renkli kutular ve bunlara karşılık gelen alt üst sınırlar erkeklerin puanlarının dağılımına karşılık gelmektedir. Puanlar bakımından yaklaşık değer aralığı alt ve üst çizgilerle sınırlandırılmıştır. Ayrıca ilgili alt boyut puanı bakımından verinin geneline uymayan gözlemler yani aykırı gözlemler küçük daireler biçiminde Şekil 8’de (1., 2., 3. ve 4. sütunlar) gösterilmiştir. Bunu bir örnekle açıklamak gerekirse “*Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedenleri*”ne ilişkin puanlar için kutu grafiği ele alındığında; kadınlardan 1, 2 ve 3 numaralı öğrenciler erkeklerden de 69 numaralı öğrenci ilgili puan bakımından aykırı gözlemlerdir. Örneklem hacmi yeteri kadar büyük olduğu için bu aykırı gözlemlerin değerleri istatistiksel sonuçları etkilemez.

Şekil 8’de verilen “*Sporda Doping ve Kullanılan Çeşitleri Hakkındaki Bilgi Düzeyleri*” ve “*Sporcuların Sporda Doping Kullanımı Konusundaki Görüşleri*” ile ilgili puanlar için oluşturulan kutu grafikleri (2. ve 3. sütun) incelendiğinde kadın ve erkeklerin puan dağılımların benzer olduğu görülmektedir. Ayrıca bu iki boyut ayrı ayrı ele alındığında erkek ve kadınların puanlarının ortalamaları birbirlerine yakındır. Dolayısıyla ilgili görüşler bakımından kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olması ihtimali düşüktür. Bununla birlikte diğer üç alt boyut olan “*Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedenleri*”, “*Sporcuyla Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi*” ve “*Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri*” ile ilgili puanlar için oluşturulan kutu grafikleri (1., 4., ve 5. sütun) incelendiğinde puan ortalaması bakımından kadın ve erkeklerin görüşleri arasında anlamlı bir fark mevcut olabilir. Her ne kadar kutu grafikleri verinin deseni hakkında görsel olarak bir bilgi verse de, ilgili alt boyutların puanları bakımından cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığının incelenmesi için istatistiksel hipotez testlerine başvurmak daha güvenilir sonuç verir (Ünver ve ark., 2006).

Bu çalışmada doping ve ergojenik yardımcılar hakkındaki görüşler bakımından kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı istatistiksel hipotez testleriyle incelenmiştir. Bu amaçla iki bağımsız örnekleme için t-testi kullanılmıştır. Parametrik bir test olan t-testinin tercih edilme nedeni örnekleme hacmi 30’dan büyük olmasıdır (Başol, 2015). Daha hassas bir değerlendirme yapmak amacıyla anlamlılık düzeyi 0,01 olarak alınmış olup; elde edilen t-testi sonuçları ve cinsiyet değişkeni düzeyleri (kadın/erkek) bakımından betimsel amaçlı istatistikler sunulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Alt Boyutların Cinsiyete Göre Betimsel Amaçlı İstatistik Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p-değeri
Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni	Kadın	60	2,91	0,36	-2,953	0,004*
	Erkek	100	3,07	0,29		
Sporda Doping ve Kullanılan eşitleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi	Kadın	60	2,94	0,24	-0,146	0,884
	Erkek	100	2,95	0,22		
Sporcuların Sporda Doping Kullanımı Konusundaki Görüşü	Kadın	60	2,74	0,30	1,178	0,251
	Erkek	100	2,68	0,28		
Sporcuyu Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi	Kadın	60	3,18	0,41	4,872	0,000*
	Erkek	100	2,88	0,33		
Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri	Kadın	60	2,91	0,34	-3,189	0,002*
	Erkek	100	3,08	0,31		

Tablo 2’de verilen t-testi sonuçları incelendiğinde birinci boyut için kadınlar ve erkeklerin puanları karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (yani 0.004 < 0.01) olduğundan kadınlar ve erkekler arasında “*Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni*” bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılır. Kadınların bu görüş bakımından puanlarının ortalaması 2,91, erkeklerin puan ortalaması olan 3.07’den küçük olduğundan erkeklerin görüşünün daha olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca, “*Sporcuyu Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi*” bakımından kadınlar ve erkekler karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (yani 0.000 < 0.01) olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kadınların bu görüş bakımından puanlarının ortalaması 3.18, erkeklerin puan ortalaması olan 2,88’den büyük olduğundan kadınların görüşünün daha olumlu olduğu söylenebilir.

Son olarak “*Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri*” bakımından kadınlar ve erkekler karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (yani 0.002 < 0.01) olduğundan kadınlar ve erkekler arasında bu görüş bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmektedir. Kadınların bu görüş bakımından puanlarının ortalaması 2.91, erkeklerin puan ortalaması olan 3.08’den küçük olduğundan erkeklerin görüşünün daha olumlu olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin doping hakkındaki bilgi düzeyleri ve görüşlerini belirlemek ve cinsiyet bazında anlamlı bir farklılık taşıyıp taşımadığını ortaya koymak amacıyla beş alt boyut [Sporda doping kullanımının tercih edilme nedenleri, Sporda doping ve kullanılan doping (yasaklı madde) çeşitleri hakkındaki bilgi düzeyleri, Sporcuların sporda doping kullanımı konusundaki görüşleri, Sporcuyla dopinge yönlendirmeye sebep olan etkenlerin derecesi, Sporcuların ergojenik yardım hakkında bilgi ve kullanma düzeyleri] üzerinde yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 2'ye bakıldığında; “*Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni*” alt boyutunda t-testi sonuçları incelendiğinde kadınlar ve erkeklerin puanları karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (0.004 < 0.01) olduğundan kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılıkta, puan ortalamalarının (3,07>2,91) erkeklerin lehine olduğu başka bir deyişle erkeklerin görüşünün daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sporcular; yüksek performans elde etmek, kaybetme korkularını yok etmek, heyecanlarını yatıştırmak, aşırı kazanma isteği, cazip olan maddi teşvikler, sosyal statü sağlayıp bu statüyü korumak, iyi bir yaşam standardına ulaşmak ve kulüp desteği alabilmek maksadıyla doping kullanabilmektedir. “*Sporda Doping Kullanımının Tercih Edilme Nedeni*” alt boyutunun içerisinde yer alan bu nedenler temel olarak sporcuların aşırı anlamda ekonomik ve sosyal başarıyı istemelerinden kaynaklanabileceği söylenebilir. Erkek öğrencilerin görüşünün daha olumlu oluşu, toplum içerisinde ekonomik ve sosyal statüye daha fazla önem vermelerinin bir göstergesi olabilir.

Ayrıca, “*Sporcuyla Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi*” alt boyutunda kadınlar ve erkekler karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (0.000 < 0.01) olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu göze çarpmaktadır. Erkeklerin bu görüş bakımından puanlarının ortalaması 2,88, kadınların puan ortalaması olan 3,18'den küçük olduğundan kadınların görüşünün daha olumlu olduğu söylenebilir (Tablo 2).

Sporcuları dopinge yönlendirmede; yazılı-görsel basın, ailenin, arkadaşların, sosyal çevrenin, kulüp yöneticilerinin, antrenörlerin ve beden eğitimi öğretmenlerinin etkisi olabilmektedir. “*Sporcuyla Dopinge Yönlendirmeye Sebep Olan Etkenlerin Derecesi*” alt boyutunun içerisinde yer alan bu etkenler sporcuların sağlıklı ve dürüst spor anlayışını benimsemelerinde veya benimsememelerinde oldukça büyük öneme sahiptir. Kadın öğrencilerin görüşünün daha olumlu oluşu, sporcuları dopinge yönlendirmede etkili olan bu mekanizmaların varlığını benimsediklerinin bir göstergesi olabilir.

Son olarak “*Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri*” alt boyutunda ise kadınlar ve erkekler karşılaştırıldığında p-değeri <alfa (0.002 < 0.01) olduğundan

kadınlar ve erkekler arasında bu görüş bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu anlaşılmaktadır. Erkeklerin bu görüş bakımından puanlarının ortalaması 3,08, kadınların puan ortalaması olan 2,91’den büyük olduğundan erkeklerin görüşünün daha olumlu olduğu sonucuna varılabilir (Tablo 2).

Sporcuların; ergojenik yardım alıp almaması, kullanıp kullanmaması ve yeterli bilgiye sahip olup olmaması ayrıca antrenörlerinin verdiği ilaçların içeriği hakkında bilgi sahibi olup olmaması, müsabakaya çıkmadan önce hipnoz ve motivasyon tekniklerinden yararlanıp yararlanmaması, ergojenik yardımı doping olarak görüp görmemesi, besinsel ergojenik yardımcılarını kullanıp kullanmaması, ergojenik yardımcılarının gerekip gerekmediği ve kullanımının yasal olup olmadığı gibi ergojenik yardımcılar konusunda bilgi düzeylerinin bilinmesi sağlıklı ve bilinçli spor alt yapısının temelini oluşturmaktadır. “*Sporcuların Ergojenik Yardım Hakkında Bilgi ve Kullanma Düzeyleri*” alt boyutunu oluşturan bu bilgi ve kullanım düzeylerine ait ifadeler sporcuların yasal olarak gerek psikolojik gerekse fizyolojik olarak ergojenik yardımcılar konusundaki bilgi düzeylerini ortaya koymaktadır. Erkek ğrencilerin görüşünün daha olumlu oluşu, ergojenik yardım hakkında daha fazla bilgiye ve kullanım düzeyine sahip olduklarının göstergesi olabilir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

— Günümüzde formasyon eğitimlerinin verildiği göz önünde bulundurulduğunda; gelecekte sağlıklı nesillerin yetiştirilmesinde büyük öneme sahip olan spor bilimleri fakültelerinde ve beden eğitimi ve spor yüksekokullarında ergojenik yardımcılar ve doping hakkında seminerler verilmelidir.

— Sağlıklı yaşamın devamlılığı; spor yapan veya yapmayan her bireyin, kullandığı ilaç ve maddeler hakkında bilgi sahibi olmaları ile bu ilaç ve maddelerin doktor gözetiminde kullanılması gerektiğinin bilincinde olmalarına bağlıdır. Dolayısıyla “Gençlik ve Spor Bakanlığı” ve “Sağlık Bakanlığı”nın bu konuda ortak hareket ederek bilinçlendirici broşür, kitapçık vb. ile vatandaşlarımızın sağlıklarının korunması sağlanabilir.

— Kullanılan madde ve yöntemlerin, WADA’nın yayımlamış olduğu Doping Listesi’nde yer alıp almadığı incelenmeli ve her yıl bu liste düzenli olarak kontrol edilmelidir.

— Doping ve ergojenik yardımcılar konusunda uzman bir doktorun her kulüp bünyesinde bulunması ve söz konusu doktorun da kulüp sporcularına düzenli eğitimler vermesi gerekmektedir.

— Konusunda uzman akademisyenler tarafından antrenör, kulüp ve yöneticilerine sporda doping ve ergojenik yardım konularında seminerler verilmelidir.

— Sporda sağlığın korunması, doğru beslenme ilkelerinin öğrenilmesi ve spor ahlakının sağlamlaştırılması için seminerler düzenlenmelidir. Ayrıca; istenilen ve arzulanan spor kültürünün

oluşmasında kitle iletişim araçlarının rolü unutulmamalı ve bu doğrultuda özellikle yazılı ve görsel basın da üzerine düşen görevi eksiksiz yapmalıdır.

KAYNAKLAR

Akgün, N. (1991). Spor Hekimliği Açısından İlaçlar, Doping, Hacettepe Üniversitesi Doping Kontrol Merkezi, Olimpik Solidarite Bölgesel Aenoc Kursu, s.31-34, Ankara.

Akgün, N. (1993). Egzersiz Fizyolojisi, 4.Baskı, II.Cilt, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

Başol, G. (2015). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Ayrıntı Basım Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara.

Berglund, B., Hemmingsson, P., Birgegard, G. (1987). Detection of autologous blood transfusions in cross-country skiers, Int J Sports Med., 8(2), 66-70.

Eröz, M.F.(2007). Milli Düzeyde, Atletizm, Güreş, Judo ve Halter Yapan Sporcuların Doping ve Ergojenik Yardım Hakkındaki Görüşlerinin ve Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor A.B.D., Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Ersoy, G. (1993). Beslenme ile İlgili Ergojenik Yardımcılar, Spor ve Tıp. 1 (4), ss:12-15.

Günay, M., Cicioğlu, İ. (2001). Spor Fizyolojisi, Gazi Kitabevi, ss: 307-313, Ankara.

Thein, L.A., Thein, J.M., and Landry, G.L. (1995). “Ergogenic Aids”, Physical Therapy, 75 (5), ss:426-439.

Ünver, Ö., Gamgam H., Altunkaynak, B. (2006). Temel İstatistik Yöntemler, Sözkese Matbaacılık Tic. Ltd. Şti., Ankara.

Williams, M.H. (1998). The Ergogenics Edge. Human Kinetics. ABD.ss: 11-18.

Williams, M.H. (2000). Dietary supplements for sports and exercise performance, III. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi. Ankara. Hacettepe Üniversitesi 12-15 Nisan ss:42-46.

Yıldırım, E. (2001). Futbolcularda Eğitim Düzeyleri ile Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Doping Kullanım Eğilimlerinin Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.